

Dr. Szabó József nyá. vezérőrnagy*

A Társaság korábbi elnökének visszaemlékezései

A hadtudomány – tömören fogalmazva – a hadviselés, a fegyveres küzdelem törvényszerűségeivel kapcsolatos ismereteket foglalja magában. Ennek megfelelően, a hadtudomány alatt a háború jellegéről, törvényeiről, a haderők és az ország háborúra való felkészítéséről, a háború megvívásának módjairól szóló ismeretek rendszerét értjük. Mivel az ókor óta művelt tudományágazat, s mint egyik legrégebb tudományterület, rendkívül gazdag ismeretanyagot ölel fel. Vonatkozik ez a Magyarországon művelt hadtudományra is, hiszen művelői között már századokkal ezelőtt olyan neves személyiségek jelentek meg, mint Zrínyi Miklós, a költő és hadvezér, vagy a Magyar Tudós Társaság első hadtudományi kérdésekkel foglalkozó tagjai, mint pl.: Tanárky Sándor, Kiss Károly, Baritz György, Szontágh Gusztáv és Lakos János, majd 1947-ig a Magyar Tudományos Akadémia neves katonatudósai. E neves katonaemberek egyértelműen bizonyították, hogy a hadtudomány igazi, tényleges tudomány, rendszerezett ismeretanyaggal, valamint megfelelő terminológiai bázissal rendelkezik.

A hadtudomány jeles képviselői mindig jelen voltak s jelen vannak ma is a magyar tudományos életben. Rövid kihagyás után 1963-tól újra indult a hadtudományi képzés, s ma már jelentősnek mondható a hadtudomány területén dolgozó és alkotó fokozatosok száma, s e fontos tudományterületnek tényleges tagja is van az MTA-n. Remélhetőleg az akadémikusok száma a jövőben növekedni fog.

A Társaság megalakulásának körülményei, az I. Országos Konferencia

Az 1980-as évek második felében a magyar társadalmi élet területén jelentős változások kezdődtek, amelyek a haderőre, a hadügyi kérdésekre is kihatottak. E változások érlelték azon gondolatokat, amelyek végül is 1982-ben a Kiss Károly Hadtudományi Klub megalakulását, majd e klub tagjainak javaslatára egy szélesebb összefogást kifejező szervezet, a Magyar Hadtudományi Társaság (MHTT) létrehozását

* A szerző az MHTT elnöke volt három ciklusban (1995–2004). A Társaság örökös tagja. – *A szerk.*

eredményezték. Az MHTT alakuló ülésére 1990. november 18-án került sor, amelyen mintegy 200 fő, zömében tudományos fokozattal rendelkező érdeklődő jelent meg. A résztvevők akaratából ideiglenes elnökséget választottak, amelynek az elnök, az alelnök, a főtitkár és a titkár mellett, a létrehozott 12 szakosztály elnöke is tagja lett. Az elnökség feladata a cégbírósi bejegyzés előkészítése, az alapszabály, valamint az 1991-es év munkatervének elkészítése volt.

Miután az ideiglenes elnökség a rábízott feladatokat elvégezte, a Társaságot a cégbírósi bejegyzés 1990. december 2-ai dátummal bejegyezte, 1991. március 23-ára az ideiglenes elnökség összehívta az MHTT közgyűlését, amelyen 196 fő jelent meg. A közgyűlés véglegesítette a Társaság tisztségviselőinek névsorát, elfogadta az alapszabályt, s mint a Társaság legmagasabb fóruma, meghatározta a működési alapelveket, körvonalazta a tudományos tevékenység fő irányait.

A közgyűlés után, a Társaság 13 szakosztállyal kezdte meg a tevékenységét, de már ebben az időszakban alakulóban volt két további szakosztály és két vidéki tagozat (Székesfehérváron és Szolnokon) is. A tagság létszáma ekkor 585 fő volt.

Ami a feladatokat illetve, bőven volt választási lehetőség. Ebben az időszakban különösen izgalmas probléma volt hazánk biztonsági helyzetének erősítése, az MH újjászervezése, feladatainak meghatározása, s természetesen a hadtudomány nemzeti jellegének erősítése. Ekkor kerültek napirendre a délszláv válság megoldásának kérdései, valamint az Öböl-háború körül kialakult világméretű vita is. Az MHTT így nem szűkölködött a választható témakörökben, s ezzel a szakosztályok éltek is, a kidolgozott javaslatok sokasága felpozícionálta a szakosztályok életét.

Jelentős esemény volt Társaságunk életében az *I. Országos Konferencia*, amely a Bolyai János Katonai Műszaki Főiskola dísztermében került megtartásra. A konferencia témaköre a hadtudomány kérdéseivel, tovább annak hazai művelésével kapcsolatos feladatokkal foglalkozott. A konferencia megállapításai közül kiemelésre kívánkozik: *A hadtudományt az egész világon mindenhol valódi tudománynak tekintik. Ezt négy okkal indokolják:*

- 1) *Van igazi tárgya, ami nem más, mint a háború, s azon belül is a fegyveres küzdelem.*
- 2) *A hadtudomány – más tudományokhoz hasonlóan – sajátos vonásokkal rendelkező ismeretrendszer, eredményrendszer és intézményrendszer.*
- 3) *Van fejlett szókincse, szakterminológiája, fogalomtára.*
- 4) *Rendelkezik sajátos kutatási módszerekkel és e tudomány ismeretanyagát művelő, gazdagító fokozatosokkal.*

A konferencia beszámolója előre elkészült, amelyhez dr. Móricz Lajos ezredes, a Társaság alapító tagja és első elnöke fűzött kiegészítéseket. A beszámolóhoz csatoltak a korreferátumok, amelyek az alábbi témákkal foglalkoztak:

- Dr. Kovács Jenő, a Hadművészeti Szakosztály elnöke:
A hadtudomány és a hadászat kapcsolatáról;
- Dr. Pirtyi Sándor, az elnökség tagja:
A hadtudomány és a biztonságpolitika kapcsolatáról;
- Dr. Kormos László, a Repülő, Légvédelmi és Űrhajózási Szakosztály elnöke:
A hadtudomány és a légi erők kapcsolatáról;
- Perjés Géza hadtörténész:
A hadtudomány és a hadtörténet kapcsolatáról;

- Dr. Opál Sándor rendőr alezredes, az elnökség tagja:
A hadtudomány és a rendvédelem kapcsolatáról;
- Dr. Kovács Attila főtitkár:
Az informatika és a rendszerelmélet hatása a hadtudomány alakulására;
- Dr. Prokai Béla, a Határrendészeti Szakosztály elnöke:
A hadtudomány és a határőrizet.

A konferencia fővédnöke dr. Göncz Árpád, köztársasági elnök volt, akinek a konferencia résztvevőihez írt levelét dr. Pick Róbert ezredes, az elnök parancsőr-tisztje olvasta fel. Védnökök voltak dr. Boros Péter belügyminiszter, dr. Fűr Lajos honvédelmi miniszter, és dr. Pungor Ernő akadémikus, tárca nélküli miniszter.

A konferencián megjelent dr. Pungor Ernő akadémikus és Lőrinc Kálmán vezér ezredes, a Magyar Honvédség parancsnoka, Kondor Lajos vezérőrnagy, a HM helyettes államtitkára tolmácsolta dr. Fűr Lajos honvédelmi miniszter üzenetét és szólt a konferencia résztvevőikhez. A konferencián az MHTT tagjain kívül megjelent számos érdeklődő és ott voltak a sajtó képviselői is.

A konferencián 25 hozzászólás hangzott el. A Társaság elnöke foglalta össze a legfontosabb tapasztalatokat, amelyek a következő években útmutatásul szolgáltak a Társaság tevékenységét illetően.

A II. Országos Konferencia, az első évek eredményei és gazdasági gondjai

A Társaság első országos konferenciáját követő időszakot ténylegesen a pezsgő tudományos élet, a rohamos fejlődés, valamint, sajnos a felelőtlenség szülte anyagi problémák korszaka követte. Miközben készültek a tervek a második országos konferenciára, új szakosztályok létesültek, mások megújultak, s ebben az időszakban alapította meg a Társaság által odaítélhető legmagasabb tudományos elismerést, a Tanárky-díjat.

A II. Országos Konferencia 1993. november 17–19-e között Balatonkenesén került megrendezésre. A háromnapos konferencia foglalkozott hazánk biztonságpolitikájával, a honvédelmi politika kérdéseivel, belső rendjének védelmével, valamint az állampolgárok honvédelemmel kapcsolatos magatartásának alapkérdéseivel. A konferencia elérte célját, bemutatta a közben több mint 1000 főre növekedett Társaság alkotó energiáját. A konferencia anyaga két kötetben jelent meg.

Társaságunk célul tűzte ki a hadtudomány további művelését, a közgondolkodás alakítását a haza védelme érdekében. A hadügy fogalomrendszerének megteremtése érdekében elkezdődött a hadtudományi lexikon előkészítése.

A konferencia során egyértelművé vált, hogy szükség van a határőrség, a rendőrség, a polgári védelem, valamint a vám- és pénzügyőrség honvédelemhez való viszonyának a tisztázására, ezek részleteinek kidolgozására és a honvédelem tudományrendszerében történő elhelyezésére. E kérdésekkel kapcsolatban a konferenciát követő években számos tanulmány látott napvilágot az immár negyedik évfolyamába lépő Hadtudomány oldalain. A szakosztályokat érintő kérdésekről az érintett szakosztályok különféle rendezvényeket tartottak, s számos kérdésben értek el eredményeket. 1994-től a Társaság rendszeresen meghirdette a pályázatot, amely jelentős segítséget nyújtott a hadtudomány különböző területein való eredmények elérésében.

A Társaság kezdeményezésére – dr. Ács Tibornak, dr. Deák Péternek és dr. Szabó Józsefnek az írásos kérésére – az MTA elnöksége jóváhagyta a Magyar Tudományos Akadémia keretében a Hadtudományi Bizottság (HB) újbóli felállítását, s ezzel több mint 40 év után a magyar tudomány legfelsőbb szervében újra megjelenhetett a hadtudomány képviselője. A HB-t az elnökség a IX. osztály alárendeltségébe utalta.

Az eredmények mellett, sajnos, a Társaság életét negatívan befolyásoló esemény is történt. A főtitkár által jogtalanul és az elnökség tudta nélkül kihelyezett pénzből, mintegy 7 millió forint nem került vissza. Ennek következtében időközi választásra került sor, s az új elnök bírósági feljelentést tett az ügyben. A kivizsgálást követő bírósági ügyben a Társaság javára történt döntés, de a tartozás behajtására, a kölcsönt felvévő cég csődje miatt nem került sor. Így a Társaságot jelentős anyagi kár érte. Ennek következtében a Hadtudományi Lexikon 1995-ben esedékes kiadására csak a HM segítségével kerülhetett sor.

Az elnökség soron kívüli újraválasztása, a szükséges intézkedések megtétele után, viszonylag gyorsan konszolidálódott a Társaság helyzete, s a következő, 1996-os évben igen eredményes munkát végeztek mind a szakosztályok, mind az új elnökség.

Ebben az időszakban fogadta a Társaság elnökét és a vezetés két tagját dr. Göncz Árpád, a Magyar Köztársaság elnöke. A köztársasági elnökkel való találkozás igen eredményes volt. A protokoll által megszabott 30 percből másfél óra lett. A Társaság elnöke beszámolt az MHTT életéről, terveiről, az 1996-os évben megoldandó fontosabb problémákról, a tervezett konferenciák témaköreiről. Göncz Árpád elnök úrnak nagyon megtetszettek a Társaság éves célkitűzései, s felajánlotta, hogy a tervezett konferenciasorozat fölött védnökséget vállal. Sőt azt is bejelentette, hogy *A geopolitika, geostratégia címmel megtartandó konferencián szeretne részt venni és felszólalni*. Ekkor tudtuk meg, hogy Elnök úr egyetemista korában behatóan foglalkozott a geopolitika kérdéseivel.

A témával kapcsolatos konferencián – amelyre 1996 őszén került sor – az elnök úr beszédében a geopolitika aktuális kérdéseivel foglalkozott. Megállapította, hogy az európai egység létrejöttét a geopolitikai kényszer határozza meg. Megemlítette, hogy nem szabad figyelmen kívül hagyni: *Európa növekedési potenciálja jelenlegi formában többé-kevésbé kimerült. Az európai államoknak lépniük kell, ha a világméretű versenyben nem akarnak lemaradni. Hangsúlyozta, hogy Magyarország sorsának jövőbeni alakulását történelmi múltunkból vezethetjük le. A világméretű globalitás folyamatával kapcsolatban kifejtette, hogy „a globalitás felé törekvő világ gazdaság új szálakkal szövi át mindnyájunk életét, az igazi diktátumok a nemzetközi gazdasági erőktől származnak. Már aligha lehet liberális és szabad verseny gazdaságpolitikáról beszélni, még akkor sem, ha az érdekek és az erővonalak nem láthatóak, mivel valamilyen módon elfedik őket. A globalitás felé haladó másik erő az informatika robbanása, ami tovább erősíti a világ gazdaság globalitását. Az informatika új szálakkal köti össze még a távoli régiókat is, ettől nem tudunk, de nem is lenne célszerű megszabadulni*.

Végül az elnök úr egy ironikus megjegyzéssel utalt az MHTT feladatainak nehézségeire: *„Önöknek nagyon könnyű dolguk van, hiszen „csak” egy számtalan változó egyenletet kell megoldaniuk, ami kizárólag képlet kérdése, csak helyettesítsék be a szükséges adatokat”* Igen, nekünk, hadtudományi kutatóknak tényleg könnyű dolgunk van, pláne, ha azt is figyelembe vesszük, hogy a behelyettesítendő adatok nem csak változók, de gyakran ismeretlenek is.

A konferencián számos, figyelemreméltó referátum hangzott el, amelyek az alábbi kérdéseket tárgyalták:

- geopolitikai elméletek, valamint Magyarország stratégiájának geopolitikai és geostratégiai alapjai,
- Magyarország katonaföldrajzi helyzetének legfontosabb jellemzői,
- Magyarország és a kelet-közép-európai régió nem katonai jellegű válságai,
- a nagyszerb állameszme kialakulásának elméleti és történelmi alapjai.

Az elhangzott referátumok színvonala az elnök úr véleménye szerint is elismerésre méltó volt, a Társaság kutatóinak magas fokú felkészültségét bizonyították.

Tovább a fejlődés útján

1996. március 29-én, mintegy másfél évvel az új elnökség megválasztását követően, a Társaság küldöttértekezletet tartott. Ezen megvitatták a küldöttek a gazdasági gondok megoldásának lehetőségét. Az értekezlet megállapította, hogy sikerült konszolidálni a Társaság pénzügyi helyzetét, bár ennek ára az volt, hogy az eredeti terveket át kellett dolgozni, s a lehetőségekhez kellett igazítani. Az elnökség ezen feladatát eredményesen oldotta meg, és sikerült a Társaság elismertségét tovább erősíteni.

Az 1996. évi munkatervben fontos kérdések megvitatása szerepelt. Ezek közül is kiemelkedett a honvédelemmel, a haderő-átalakítással és a rendvédelem korszerűsítésével, valamint a NATO-hoz való csatlakozás előkészítésével kapcsolatos elméleti és gyakorlati problémák vizsgálata. Eredményes volt az elnökség és a szakosztályok együttműködésének továbbfejlesztése is. Fontos tényként kell megemlíteni a Társaság és az Országgyűlés Honvédelmi Bizottsága közötti együttműködés pozitív irányú fejlődését is.

Társaságunk 1997. évi terve olyan célokat jelölt meg, amelyek megvalósítása eredményeként tovább javult a kapcsolat a szakosztályok által művelt területek állami vezetőivel, akik közül többen rendszeresen vállalták előadások megtartását a fórumokon.

Évi rendszerességgel ítélte oda az elnökség a Tanárky-díjat az arra legilletékesebb kutatóknak, s rendszeresen megjelent Társaságunk folyóirata, a Hadtudomány, amely eljutott az állami vezetőkhez is. Jól működött az évi rendszerességgel meghirdetett pályázati rendszer, színvonalas írások születtek, amelyek a Hadtudomány folyóiratban is helyet kaptak.

A Társaság, 1998. március 20-án vezetőségválasztó küldöttgyűlést tartott. A választások eredményeként az elnök ismét dr. Szabó József lett. Alelnökké dr. Nagy Lászlót, elnökhelyettesé dr. Hajma Lajost, dr. Héjja Istvánt, dr. Grúber Nándort, dr. Kovács Istvánt és dr. Zachar Józsefet választották. A Felügyelőbizottság elnöke dr. Turák János, az Etikai bizottság elnöke pedig dr. Várhegyi István lett.

Az elnökség nagy figyelemmel kísérte a már korábban megfogalmazott célkitűzések elérése érdekében végzett munkát, hiszen a honvédelem, a haderőreform és a NATO-hoz való csatlakozás egyre fontosabb tennivalókat állított elénk. Összel, a kérdés fontosságára való tekintettel a HM Oktatási és Tudományszervező Főosztállyal együttműködve megrendezésre került a Magyar Köztársaság katonai stratégiájának megértésével kapcsolatos konferencia. A másik fontosnak tartott konfe-

renciát, amely a fiatal tudósok konferenciájaként került megrendezésre, 1999-re tettük át, s tartottuk meg.

Társaságunk a század- és ezredfordulóig számos kérdés tisztázásához járul hozzá mind a nemzeti katonai stratégia, mind az ország előtt álló NATO-csatlakozás, valamint a honvédség átalakítása kérdései terén. Ezen eredmények elérésében fontos szerepet játszott az a tény, hogy Társaságunk és az állami szervek közötti együttműködést sikerült magas szinten tartani. Az állami vezetők pozitív hozzáállása nélkül bizonyára szerényebb eredménnyel büszkélkedhettünk volna ezekben az években.

A hadtudomány az ezredfordulón

A tudomány, s benne a hadtudomány is állandóan változik, fejlődik. Ezen változások jelentek meg a szakosztályok munkájában és ezek jellemezték a Társaság munkájának egészét is, valamint erről szólt az MTA IX. osztály jelentése is.

2000-ben megalakult az MHTT debreceni tagozata, az alakuló ülésen részt vett az MHTT elnöke is. A tagozatban aktív munka indult, lelkes munkásai és támogatói segítették az eredmények elérését, s 2001-ben sikeresen megtartották első konferenciájukat. A tagozatokkal való kapcsolattartás, működtetés módszereinek javítása terén azonban nem sikerült kellően előrelépni, az ebből fakadó nehézségeket nem tudtuk minden tekintetben leküzdeni.

Az új évezred első évében a Társaság figyelme az tizedik évforduló felé fordult. A Társaság 2000 őszen ünnepelte fennállásának tizedik évfordulóját, amelyről egy központi rendezvény keretében emlékeztünk meg. Erről egy önálló kiadvány – „A tízéves Magyar Hadtudományi Társaság 1990–2000” című könyv – került kiadásra, amelyben értékeltük a Társaság egy évtizedes munkáját, és megfogalmaztuk a jövő tennivalóit, feladatait. Emellett a Hadtudomány folyóirat oldalain is többen foglalkoztak a tíz év eredményeivel, gondjaival.

Örömteli fejlemény, hogy ez évben, 2001-ben választották az MTA levelező tagjai sorába Szabó Miklóst, a hadtudomány doktorát. Érdemes itt emlékeztetni, hogy ilyen aktus 1947 óta nem volt, illetve nem lehetett, hiszen akkor szüntették meg az MTA-n a hadtudomány képviselőinek a fórumát.

2001-ben ismét vezetőségválasztó küldöttértekezletre került sor. Ez alkalommal harmadszor választották az MHTT elnökének Szabó Józsefet, és az előző vezetés tisztségviselői közül is sokan bizalmat kaptak. Az országos fórum elfogadta a Korponay-díj alapítására vonatkozó javaslatot, amely a Társaság által a fiatal hadtudósok részére adományozható legmagasabb kitüntetése lett.

A NATO tagság számos új problémát vetett fel, amely elsősorban a szövetségi tagságból adódó feladatok megoldására kereste a választ. Korábban is voltak eredményes próbálkozások a már jól érzékelhető lépés előkészítésére, de 2001-től ez a probléma testközelivé vált. Számos kérdést vetett fel az a tény is, hogy az MH még a régi fegyverrendszerekkel rendelkezett, s a megjelenő új eszközöknek a régiekhez való csatlakoztatása, az együttes üzemeltetés számos problémát vetett fel. Különösen jelentős problémaként jelentkezett a régi és az új repülőtechnika kényszerű együttüzemeltetése. E kérdéskörrel széleskörű vita folyt, s jelentős eredmények születtek, amelyek nagymértékben segítették az optimális megoldás megtalálását.

Értelemszerűen, a haderő-átalakítás, bizonyos vonatkozásokban a haderőfejlesztés állandóan napirenden volt az új évtized első éveiben is. Közben döntés született a légierő fejlesztésével kapcsolatban is, s a svéd javaslat került elfogadásra, azonban hibásan, a régi, az 1990-es évek első felében gyártott 14 repülőgépre vonatkozott a lízingszerződés. E gépszériáról (A/B) tudni kell, hogy ez volt a Gripen első szériája, s ez még a semlegesség igényeit kielégítendő, olyan termék volt, amely sem az egyik (NATO), sem a másik (VSZ) katonai tömb gépeivel nem volt kompatibilis. E széria rendszerbe állítása nem biztosította volna az adott esetben a tagországok légierőiből összeállított NATO légiereje kereteiben való magyar részvételt. Ezért volt szükség a szerződés átalakítására, s az új, ún. C/D változat rendszeresítésére.

A MHTT intenzív tudományos tevékenysége, értékes, minden tudományos igényt kielégítő témakörök feldolgozása és megjelentetése jellemezte az új évezred első éveinek tevékenységét. Számos cikk foglalkozott az MK biztonságpolitika környezetének változásaival, a nemzetközi migrációnak a biztonságra gyakorolt hatásaival, valamint a katonai vezetéselmélettel és más, a magyar haderőt érintő kérdéssel. Szó esett a haderő-fejlesztési feladatok gazdasági vonatkozásáról és a fegyvernemek fejlesztésének alternatíváiról is. Ez utóbbi kérdéssel kapcsolatban azonban azt is látni kell, hogy ha a fegyvernemi egységek lassan megszűnnek, fejlesztésük érdekében tett erőfeszítések is értelmüket veszítik. Márpedig az utóbbi évtizedek „fejlesztési” tendenciái nem azok erősödését célozták. Így jutottunk oda, hogy ma már némely fegyvernem mögött nincs, vagy alig van a szakterületnek értelmet adó fegyverrendszer. Nem szabad elfelejteni, hogy valamit megszüntetni egy tollvonással is lehet, de az újjáépítéshez sokszor egy évtized is kevés lehet. Megfontoltan kell tehát az ilyen kérdésekkel bánni.

Az ezredfordulón, a haderőfejlesztéssel, s természetesen a hadtudomány fejlődésével kapcsolatban is számos kérdés merült fel. Olyan kérdések kerültek előtérbe, mint a haderőn kívüli feltételek és hatások szerepe a haderőreform megvalósításában, valamint a Magyar Köztársaság biztonságpolitikai környezetének változásai a 21. század küszöbén. A haderőn kívüli tényezőknek, így pl. a biztonságpolitikai helyzetben beállt jelentős változások hatása a haderő átalakítására, minden haderő viszonylatában jelentkezik. A haderőcsökkentés, a modernizálás törvényszerű velejárója. Nagyon fontos azonban, hogy a döntéshozók a létszámcsökkentés során megfontoltan cselekedjenek, mert a megreformált haderő csak akkor képes betölteni hivatását, szavatolni a hitelességet, ha a jelentkező feladatok megoldására az adott időpontok mindegyikében, a szükséges szinten képes. Figyelemmel kell lenni arra is, hogy a feladatok az idők változásával ugyancsak változóak lehetnek, s nem elegendő készen lenni a minimum követelmények teljesítésére. Ebben is egy optimális erőszintet kell fenntartani, mert ellenkező esetben a haderő védelmi lehetőségeibe vetett hit hamar elszáll.

Vita tárgyát képezi a haderőreform egészséges és szükséges mértékének betartását biztosító anyagi háttér alakulása is. Ez gyakran a technikai vonatkozású fejlesztések elmaradásával járó, s a haderő féloldalú, torz fejlesztését hozza létre. Amikor tehát a korszerűsítést az anyagi lehetőségek alapvetően határozzák meg, a védelmi stratégia torzulása szinte elkerülhetetlen. Ugyanakkor a meggondolatlan beszerzések veszélyeztethetik a NATO-tagságból adódó együttműködés biztosítását. Ezért a beszerzési döntések alapos elemzést és megfontolt lépéseket igényelnek.

A hadtudomány művelői az ezredfordulón is számos, fontos kérdés vizsgálatát végezték el, jelentősen segítve a döntéshozókat. Esetenként azonban fellelhető volt az együttműködés terén az összhang hiánya, ami nem kívánatos. Szükség van a vezetés és a hadtudomány művelői közötti szorosabb együttműködésre, a megfontolt döntés-előkészítésére.

Az ezredforduló táján, az MHTT fennállásának tizedik évfordulója időszakában egyértelmű megállapítást tehetek a Társaság vezetőszervei, hogy további erőfeszítések szükségesek a Társaság elismertségének növelése érdekében, javítani kell a kapcsolatot a katonai és honvédelmi szervek, valamint az őket irányító minisztériumi szervek vezetőivel, tudományos szerveivel. A társaság vezetőinek határozott véleménye volt, hogy a kapcsolat javítása mindkét fél hasznára válik.

Változások a vezetésben

Az új évezred első éveiben, 2004-ig a vezetésben különösebb, meghatározó változás nem történt. Az elnök azonban, előrehaladott korára való tekintettel (76. életévében járt), a 2004-es választásokon nem indult, így a Társaság vezetését dr. Nagy László ezredes, addigi alelnök vette át, aki lényegében biztosította a Társaság tevékenységének, életének folytonosságát.

A Társaság kutatóinak tevékenysége a továbbiakban is olyan témakörökre irányult, mint a napjaink problémái és a jövő háborúja, a háború és a terrorizmus, illetve a terrorizmus elleni haderő problémakörei. A Hadtudomány folyóiratban számos, értékes és előremutató cikk jelent meg a NATO jövőjével, megújulásával kapcsolatos kérdésekről, a tűztámogatás a béketámogató műveletekben, valamint a katonai műveletek műszaki támogatásának kérdéseiről.

Igen hasznos konferenciákra került sor az utóbbi években, amelyekben az MHTT kezdeményező és vezető szerepet töltött be. Ilyen volt pl. a 2009 februárjában megrendezett konferencia a 21. századi hadtudomány irányvonalairól, vagy a 2010 februárjában, ugyancsak az MTA Hadtudományi Bizottságával együttműködve megrendezett konferencia, amelyen a béketámogató műveletek: helyük a hadtudományban, nemzetközi és hazai jogi hátterük kérdéseire tartozó témaköröket dolgozták fel a hadtudomány képviselői.

E konferenciák keretében olyan témakörökből hallhattunk előadásokat, mint: a katonai műszaki tudományok legújabb kutatási eredményei; a hadtudomány és a terrorizmus viszonya. Napirendre kerültek olyan témák is mint a védelem-egészségtudomány kihívásai a hadtudomány tárgyának bővülése, a katonai műszaki kutatások legújabb eredményei, a 21. századi fegyveres konfliktusainak hatása a hadtudományra.

A fenti témakörök is jól érzékeltetik, milyen új és izgalmas témakörök jelentkeztek a hadtudományi kutatásokban az ezredforduló első évtizedében. Az MHTT vezetése helyesen mérte fel a helyzetet, jól választott témakörök felvetésével irányítja az új kutatási területekre a hadtudósok, kutatók figyelmét. Ezt a hozzáállást követeli az élet, s ez biztosítja az új eredmények elérését, a folyamatos haladást. E munkafolyamatban fontos szerepet játszott és játszik ma is a Hadtudomány, a Társaság tudományos folyóirata. A gondos válogatásnak, és a szerkesztőbizottság, valamint a szerkesztő körültekintő munkájának köszönhetően, a folyóirat nagy

segítség a tudományterület művelői számára. A folyóiratnak köszönhető, hogy az MHTT tagsága sokoldalú tájékoztatás kap a hadtudomány helyzetéről, a világban és hazánkban zajló, a hadtudományt is érintő kérdésekről.

A folyóirat oldalain a hadtudomány sokoldalúságát olyan érdekes témakörök megjelenése is bizonyítja, mint az energiabiztonság megnövekedett jelentőségéről, az összehasonlító jogtudomány időszerűségéről, az éghajlatváltozás és a biztonság összefüggéseiről írt, vagy éppen az ÁBV fenyegetettség napjainkban című cikkek, és még számos más témakört említhetnénk.

Merre tovább MHTT?

Ezt a kérdést az elmúlt húsz év alatt többször is feltehették, s fel is tették az MHTT vezetői, kutatói. Egy tudományterületet képviselő társadalmi szervezetnél e kérdés időnkénti felvetése – úgy gondolom – törvényszerű. Erre kényszerítenek bennünket az állandó változások, s az idő múlása is. Tudomásul kell venni, hogy ez utóbbi csak egy irányba halad, s törvényszerűen felveti az időszakonkénti, de feltétlenül szükséges generációváltást.

A Hadtudományi Társaság még csak a közelmúltban jutott el a „felnőtt korba”, s élén harmadik elnök áll, immár ő is harmadik ciklusát tölti. Hasonló helyzetben vannak az elnökség egyes tagjai is. Várható a következő választáson a soron következő váltás, amikor ismét fiatalabbak veszik át e fontos társadalmi szervezetnek, a hadtudományi kutatások egyik alapvető bázisának az irányítását. Úgy gondolom, ez nem történhet ötletszerűen, ezen váltást is elő kell készíteni, olyan fiatalabb korosztályhoz tartozó személyek kell, hogy előtérbe kerüljenek, akik elődeikhez hasonlóan, új lendületet adnak a Társaságnak ahhoz, hogy tagjai, alkotó közösségei válaszolni tudjanak korunk felmerülő kérdéseire, kihívásaira.

A váltás mindig érzékenyen érinti az adott szervezetet, ugyanakkor tudni kell, hogy két-három cikluson keresztül végzett lelkiismeretes munkában jelentős mennyiségű energiát igényel egy ilyen társadalmi szervezet összefogása, irányítása. E mellett még az évek száma is állandóan szaporodik az emberek fölött, amit szintén figyelembe kell venni.

A magam részéről biztos vagyok abban, hogy Társaságunk rendelkezik olyan jól felkészült utánpótlással, amely felveszi a küzdelmet a követelmények áradatával, mert abban biztosak lehetünk, hogy a hadtudomány előtt még beláthatatlan ideig ott lesznek az igények, hogy a mindenkori kihívásokra választ adjon. Ez azonban nem jelentheti azt, hogy nincs szükség a tudatos előkészítő munkára, a Társaság jövőbeli vezetőinek a felkészítésére.

A Hadtudományi Társaság két évtizedes tevékenysége során számos jelentős feladatot oldott meg. Úgy gondolom, tiszteletet és elismerést érdemelnek azok a vezetői tagok, azok az elnökök, alelnökök és elnökhelyettesek, de a szakosztályok elnökei is, akik az elmúlt húsz év alatt vezették, irányították Társaságunk munkáját, sikeresen oldották meg feladataikat. Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy így lesz ez a jövőben is.

Meggyőződéssel állíthatjuk, hogy Társaságunk fontos szerepet tölt be a honvédelem és a biztonságpolitika területén, eredményesen jutott túl a felmerülő problémákon, s hasonlóan eredményes szerepet fog betölteni a jövőben is.